

Farkas István

Márványlepke

Idén nagyon sok a pillangó Dobogókön. Olyanokat is látni, melyekkel eddig csak lenni, Gazdagréten találkoztam annak idején, amikor még gyerek voltam és még gazdag volt a rét arrafelé, és őszibarackosok kínálták gyümölcsüket az arra járóknak. Melegednek a nyarak.

A körülmények nagyon sok mindent meghatároznak. Szinte mindent. Más a lepkék élete, ha itt fenn kemény és hosszú a tél, és megint más, ha hűvös, esős a nyár. A lepkék élete során nagyon sok veszélynek vannak kitéve bonyolult átalakulásaik. Nem elég az időjárás viszontagsága, ott vannak a madarak, melyeknek életkörülményei elválaszthatatlanok a lepkékétől, és akkor még nem is beszéltünk olyan bonyolult kölcsönhatásokról, mint a Hold, a Nap és a bolygók befolyása a Föld egész élővilágára. Ha kedvezőtlenek a feltételek, akkor is vannak lepkék, de nem annyian, amennyien idén.

Már a lepkék vagy a peték áttelelése is sok bizonytalanságot rejt magában. Nem a petékkal van baj, mert azokat a természet olyan bőven ontja, mint minden magot és spórát, hanem a körülményekkel. Egy-egy makk el tud bújni az avarban úgy, hogy az éhes disznók sem találják meg, s mire kitavasodik, már mélyen beleeresztette gyökereit a köves talajba. S millió és millió makk közül sok erdőre való éli túl a legkeményebb teleket is, hogy aztán esetleg évekig várakozzon a növekedéséhez kedvező körülményekre. A gombaspóra dolga sem egyszerűbb, mert őt is sokan szeretik, de billiónyi spóra...? Így van ez az áttelelő petékkal és lepkékkel is. Olyan ez a törvény, mint a csillagvilágban. Évmilliárdok telnek el, amíg egy hidrogénion a kozmikus térben egy másikkal megfelelő sebességgel és szögben ütközik, hogy egy átalakulás megkezdődjön, de sok billiárd ionnál mégis elindul egy állandó folyamat, amely csillagokat szül.

A márványlepkénél a csalán a meghatározó körülmény. Ha van elég csalán, és időben, még a szárazság előtt kifejlődik, akkor a petékből elég fekete, kis hernyó bújik ki vékony narancsvörös csíkkal az oldalán. Okos volt, aki kitalálta, hogy a márványlepke hernyója csalánnal táplálkozzon, mert ki látott már olyan tavaszt, amikor nem nőtt meg a csalán? S Dobogókön a bükkösök alja, a jelzett utak széle, a patakmedrek és a rétek széle mindig tele van csalánnal.

Ekkor kezdődik a márványlepke első élete: a hernyóé. Célja pedig: minél több csalánlevél elfogyasztása. Ezért aztán a hernyó csak eszik és eszik és eszik. Éjjel és nappal, szünet nélkül. Nem törődik semmi mással. Nem lát semmi mást a világból, csak a csalánlevelet. Mindenáron enni és növekedni akar. Van benne valamiféle beépített vágy. És emiatt küzd az életéért is. Nemcsak a táplálékért, a csalánért, hanem a mellette felnövő sok ellenséggel is. Meg kell tanulnia rejtőzködni. Enni, ha lehet, és megmerevedni, ha arra van szükség, de sohasem felejteni el azt a feladatát, hogy növekednie kell, majd át kell alakulnia valami mássá, valami finomabbá, valami tökéletesebbé. Vakon engedelmeskedik ösztöneinek, amelyek ismerik ezt a főszabályt, s amelyek azt mondják: Ne törődj semmivel, csak egyél, de légy éber! Ne kérdezősködj, ne foglalkozzál másokkal, ne nézd, hogy kinek mennyi jut, és miéért csak annyi! Csak magaddal törődj! Nem a te dolgod, hogy eldöntsd, mi mire való, és mi mért úgy jó, ahogy van. A hernyó törvénye a csalánévés, a növekedés és a vedlés. Mert időről időre valami átalakul a hernyóban. Nemcsak kinövi a bőrt, hanem a szerkezete is módosul. Valamiféle belső fejlődés indul meg benne. Egy anyag kezd benne felgyülemelni, egy finomabb anyag, amire valami másnak van szüksége. Eleinte csak néhány sejt, vagy sejtszoport kezd el másképpen működni, mint a többi. Aztán a folyamat egy ponton megfordul. Kifelé valami lelassul, befelé valami felgyorsul. Még mindig eszi a csalánt, de már lelassulva. Valami elkezd benne egy alkalmas külső helyet keresni. A hernyó teljessé vált. Kifejlődött. Létrejött benne az a mennyiségű finomabb anyag, amely képes egy újabb test kialakítására. Elérte azt a kritikus mennyiséget, amely már képes létrehozni egy újabb testet. Egy egészen más testet. Más funkciókkal, más feladatokkal, más szereppel. Egy szaporodásra képes testet.

És akkor egy napon megtalálja az alkalmas helyet egy csalánlevél alján, amelyet még magára is hajtogat, hogy még alkalmasabb legyen a feladatra. Kemény kérget növeszt magára, hogy még a cinkék kedve is elmenjen tőle. Mert elkezdődik az átalakulás, és a mozgó, zabáló gépből egy csendesesen „alvó”, befelé élő, mozdulatlan lény jön létre, mely sem nem eszik, sem nem

iszik, csak lélegzik. Befelé él. Belső tartalékaiból táplálkozik, melyeket a csalánzabálás hozott létre benne. S a felgyülemlett finomabb anyag az „alvás” alatt ismét módosuláson, teljes átalakuláson megy át. A kemény burok alatt a hernyó szerkezete eltűnik, mert átalakul valami egészen mássá. Ekkor is ugyanaz a szabály. Ne kérdezősködj, ne foglalkozzál másokkal, ne nézd, hogy kinek mennyi jut, és miéért csak annyi! Csak magaddal törődj! Nem a te dolgod, hogy eldöntsd, mi mire való, és mi mért úgy jó, ahogy van. A szabály kívülről jön valahonnan. Van benne valamilyen szerkezet, valamiféle központ, amely érte benne a kintről jövő szabályt. Aki küldi, összhangban van azzal, aki megérti. Együtt működnek. Együtt látnak. Együtt tudnak. A hernyó nem tud mást tenni, és nem is akar, mert összhang van. Ez az összhang nem szolgaság – nem az erősebb mondja meg, mi az igaz, bár megethetné –, hanem szabadság, mert mindkettő ugyanazt tudja és teszi. A valóságot, ami Egy. És ez a valóság az élet törvénye. A földi élet törvénye, hogy életével, halálával valami nála kozmikus alacsonyabb növekedését táplálja, miközben őt magát egy kozmikus magasabb táplálja növekedésében. Nincs megállás. Nincs fellebbezés. Nincs szolgálatmegtagadás, mert valaki valamikor kitalálta ezt a működést, és fenn is tudja tartani. A hernyó mindenképpen szolgál. Ha megáll, megtagad, akkor a halálával. Ha csinálja, akkor az életével. De nem tud megtagadni. A lepke életében nincs megtagadás. A báb nem megtagad, hanem erőt gyűjt egy még teljesebben szolgáló élethez. A csalán mint alapanyag először hernyóvá alakul, majd egyre finomabb és finomabb szerkezetű hernyóvá. Azután bábbá, amely már semmilyen további anyagot nem vesz magához, csak azt finomítja, amije már megvan, amit már megszerzett. És ebben a fázisban már semmi más nem számít, csak az idő és a fény.

Ismét a körülmények, az alkalmas idő. Ha esős és hűvös a nyár, a báb úgy pusztul el, ahogy van. Vagy tesz egy kísérletet a megnyílásra, és abba pusztul bele. Mert nem megfelelőek a körülmények. Nincs elég meleg, nagy a szél, vagy éppen akkor törtenek valami, amikor elindul az újjászületés, a végső átalakulás. Egy pók lecsap rá, egy vörösbegy veszi észre, vagy a fekete erdei hangyák egy csapata talál rá. Mindegy.

A kísérletnek vége. Eddig tartott a szolgálata. Nem teljesült be, mert nem fejlődött ki azzá, amire szánták. Nem lett pillangó.

De idén minden jól működött. Meleg, száraz volt a tavasz és a nyár eleje is. A belső átalakulás befejeződött, és egy nap, amikor belül minden készen állt, megkezdődött a végső küzdelem. Ismét létrejött egy új test, egy új forma, egy új lény új működéssel, új feladatokkal, és teljesen más életkörülmények között. Ebben a fázisban a sebességnek van döntő szerepe, és ezért fontosak a kedvező körülmények. Csupán néhány perc áll rendelkezésre a születéshez. Megint az a szabály, mint a csillagok születésénél. Évmilliódos várakozás után megtörténik egy találkozás, egy kedvező ütközés, és ezt követően a keletkező anyagokban tizedmásodpercek alatt lejátszódik a béta-bomlásnak nevezett folyamat, előkészítve egy új anyag, a hélium létrejöttét. Itt a belülről előkészített szerkezet napfényre jön, láthatóvá válik, és a kinyíló puha szerkezet a nap melegétől és a levegő hatására megkeményedik, alkalmassá válik az új élet működésére. Egyedi formát ölt, ami egy felületen szemlélőnek mindig ugyanaz – márványlepke –, de minden rovarértő tudja, hogy ahány márványlepke, annyiféle mintázat. S ha nincs elég belső erő a megfelelő sebességhez, ha hirtelen lehűlés jön, vagy szélvihar, vagy külső ellenség? Ismét vége a kísérletnek.

De idén itt is minden jól működött. Szín pompás, hatalmas márványlepkék lepték el már a korai kakukkfüvet, a rododendronokat, a cickafarkokat és végül az illatozó hársfákat, hogy betöltsék szolgálatukat abban, amire teremtették őket: létrehozzák azt a még finomabb anyagot, amely a faj fenntartásához szükséges, a petéket, és mindeközben beporozzák a virágokat, hogy azokból táplálék, termés legyen megint mások számára.

Ez a pillangó-lény azonban valami egészen más, mint a hernyó vagy a báb volt. Nemcsak a külseje, a szerepe, a belső szerkezete, hanem más az egész életvitele, tápláléka és a közeg is, amelyben él. Már szó sincs csalánról, szó sincs koplalásról, sőt, a növények által előállított egyik legfinomabb anyagot, a nektárt szívják ki azzal a furcsa, rugalmas, feltekerhető szerkezettel, amelyről a hernyónak fogalma sem volt, mint ahogy a szárnyakról sem, amelyekkel repülni lehet. Nem a levelek alján, rejtőzködve élnek, hanem a legmagasabb fák koronái körül keringve, szállva, szabadon, mindenki szeme láttára, a Nap és az ember – főleg a gyerekek – gyönyörűségére. Mert mi sem okoz az embernek nagyobb gyönyörűséget, mint a pillangók kergetőzésének figyelése. A márványlepkék színes nyüzsgése a gyalogborda virágain, a

fecskefarkú lepkék játéka a nyomókút tócsáinál, vagy a kis boglárkák himbálódzása a Márton-rét virágmezeje felett. „Nézd a pillangókat” – mondja a mama a kisfiának, és ránevet. „Nézd ezt a gyönyörű éjszakai pillangót” – mondom feleségemnek, amikor sötétedéskor megpihen egy pillanatra a borospohár szélén, és megsimogatom a karját. Sohasem mondtam, hogy „Nézd!”, amikor elmentünk egy csipkésre rágott levelű csalán mellett, amelynek alján valószínűleg ott habzoltak a márványlepkék hernyói. Nem látszottak. Valaminek történnie kell, hogy valami, ami láthatatlan volt, láthatóvá váljon. Előtte nem is létezik, mert nem látható. Mint a zsúfolt villamos utasai. Nem is látják egymást, amíg valami nem történik. Az erdőt át-szelő autópálya autói, de még a turisták sem láthatóak az erdő fáinak. Valaminek történnie kell, hogy valamilyen dolog láthatóvá váljon valaki számára. Az kevés, hogy létezik. Attól még nincs kapcsolat. Léteznek egymás mellett, ha kereszteződnek útjaik; bizonyos mozgásokat, védekező gesztusokat tesznek, hogy ne kelljen változtatni, alkalmazkodni, csak ha elkerülhetetlen. Azonban látni, azaz megismerni, megérteni, megszeretni – ez valami egészen más igényel. Valamiféle vágnak kell először működni valamelyik, vagy mindkét oldalon. Mint a pillangóknál. Vágyakoznak a Nap után, a Nap pedig utánuk a kozmikus táplálási rend törvényeinek megfelelően. Ezzel a végső átalakulással jár valamiféle kárpótlás azért a sok kínlásért, amit hernyóként és bábként el kellett viselnie. Egy olyan fajta boldogság és könnyedség, amely lehetővé teszi számára a Napban csillogás, a szárnyalás, a lebegés és a minimális földi kényszerkapcsolat, így a félelem megszűnésének lehetőségét. Ez a teljes átalakulás. Az újjászületés, a megfordulás, a *metanoia* – ahogy az emberrel kapcsolatosan az Evangéliumok fogalmaznak: a tudás, az értés és a szív teljes átalakulása. Egy új létezési forma. A teljes bűnbánat. Amikor már teljes szívéből, teljes lelkéből, minden erejéből és egész elméjével érti és éli valaki, hogy nem ő az, aki hat, aki cselekszik, és már nem akar mást, csak annak tetszeni és szolgálni, aki hat, aki cselekszik. És a felebarátnak, mint önmagának. Önmagát ténylegesen megismerve, és meglátva, kicsoda is valójában, és akkor a felebarátját is teljes részvétellel és együttérzéssel a szívében ugyanúgy szeretni, mint valóságos önmagát – nagy-nagy együttérzéssel, látva jelenlegi helyzetét, és vágyval valami létező, valóságos, nála magasabb után. A pillangóknál csak nektárt szívva és a Napnak tetszve lebegni, közben másokat szolgálni: beporozni a virágokat, gyönyörködtetni és emlékeztetni azokat, akiket ez éltet.

Az ember esetében valahogyan fordított a sorrend. Nagyon hamar, tizenöt-húsz év alatt ivaréretté válik. Ha tisztességgel nevelték a szülei, és a körülményeknek ellen tud állni, s azok nem viszik más irányba, felelősséget is tud vállalni utódaiért. Azok is felnőnek ennyi idő alatt. És akkor még ott van harminc, negyven év az életéből a megfordulásra, az újjászületésre, az egyesülésre, majd a szabadon szolgálására annak, Aki teremtette. Amikor már nem az élet, hanem valami felette lévő mondja meg, merre kell mennie. Az, akivel létrejött az összhang. Ami magasabb, lejött abba, ami alacsonyabb, hogy emelje, finomítsa, újabb test, „más szerkezet” felöltésére buzdítsa – ahogy Tanquerey írja. S akkor ez a szolgálat, amíg tart, nem más már, mint mások szelíd hívogatása erre az útra, mert sokak „munkájára” van szüksége annak, aki a Nagy Befektetést elkezdte. Vissza kell térülnie, kamatostul.

Idén nagyon sok a pillangó Dobogókön. Egyet sajnos nem tudnak ezek a gyönyörű rovarok. Azt a csodálatos, teljes átalakulást, amin végigmennek, betöltve ezzel Teremtőjük akaratát, teljesen azzá válva, amiknek szánta őket – nem tudják tanítani. Csak tenni tudják, de azt tökéletesen. Nincs más lehetőség. Ha egy másik teremtmény, aki kedvező, vagy esetenként túlságosan is kedvező körülményei ellenére, bár megvan benne a vágy erre a tisztánlátásra, erre a teljes átalakulásra mégsem képes, el-lehetheti tudományukat, meg tudja figyelnie őket, és ha akarja, alkalmazni tudja módszerüket saját életére. De vigyázat! A körülmények megfigyelésének – beleértve önmagát is –, az időpontok, az alkalmak és a megfelelő sebesség megválasztásának, valamint a szükséges csöndes elvonulások, rejtőzködések szükségességének mindenütt, az egész világmindenségben azonosak az alapszabályai, s ha megszegik őket, vége a lehetőségnek, bár az „eredmény” akkor is hasznosul valahogyan. De tisztánlátás nélkül, vágy nélkül...? Marad minden a csalánzabálás szintjén. S ha sikerül? Ki tudja? Akkor már valószínűleg egészen más törvények lépnek életbe, mert valaki észreveszi őket.

A proféták, a szentek, a misztikusok, de a guruk és Julis néni Felsőszömörécéről is azt mondja, hogy olyankor már viszik az embert (s csendben hozzáteszik, hogy nem mindig arra, amerre az ember szeretné). Nem kell kitalálnia, mi a teendő, mi a fontos és hogyan kell megvalósítani. Nem kell aggódni amiatt, hogy sikerül-e. S vágyódni sem kell utána, mert már megvan. Már elfelejtetni sem lehet. Úgy működik, mint a pillangóknál: lassan beépült az ösztönökbe, a génekbe, vagy ahogy Gurdjieff mondja, az esszenciába, és már képtelen rosszul működni. Már összhangban működik a Természet Teremtőjének törvényeivel. Már látszik. Már van.

Dobogókó, 2003. július 2.